

Gamle og nye fortællinger om Rigsfællesskabet mellem Danmark og Grønland

Thisted, Kirsten

Publication date:
2014

Document version
Tidlig version også kaldet pre-print

Citation for published version (APA):

Thisted, K. (2014, dec. 6). Gamle og nye fortællinger om Rigsfællesskabet mellem Danmark og Grønland.
<http://baggrund.com/gamle-og-nye-fortaellinger-om-rigsfaellesskabet-mellem-danmark-og-gronland/>

Gamle og nye fortællinger om Rigsfællesskabet mellem Danmark og Grønland

Kirsten
Thisted

/

6. december 2014

Kim Kielsen. Grønlands nyvalgte landsstyreformand. Kilde: NN – norden.org

FOKUS: FORSONING MED DEN DANSKE KOLONIHISTORIE? - Danmark er en tidligere kolonimagt, men det har vi næsten glemt. Mens vi i Danmark har parkeret kolonitiden i historiebøgerne, er den i Grønland og på de Amerikanske Jomfruøer stadig alt for levende. I de tidligere danske kolonier har man behov for at forsone sig med fortiden for at skabe sin egen fremtid. Danmarks kolonihistorie er ikke død.

Debatten om forsoningskommissionen har bragt gamle fortællinger om Rigsfællesskabet i spil igen. Men grønlændernes selvfortællinger har aldrig været helt uafhængige af, hvordan danskerne har afbildet dem og deres egen rolle i Grønland. I dag giver lektor i Minoritetsstudier Kirsten Thisted en tour de force over gamle og nye fortællinger om Rigsfællesskabet.

To grundfortællinger kæmper om retten til at fortælle historien om Danmarks og danskernes indflydelse i Grønland. Nedsættelsen af en forsoningskommission i Grønland og den megen tale om Grønlands mulige

løsrivelse fra Danmark har fornyet disse fortællingers aktualitet. Man kan undre sig over, hvor tilsyneladende uforandrede de to gamle fortællinger udfolder sig i den aktuelle debat. Samtidig udfordres de dog af nye stemmer, især fra grønlandsk hold.

I den ene fortælling fremstilles Danmark som den beskyttende 'modernation', der har taget det på sig at løfte grønlænderne ud af det primitive stade, de som et nomadisk jægersamfund befandt sig på inden europæernes ankomst. Så nænsomt som muligt har Danmark bragt Grønland ind i moderniteten med dertil hørende oplysning og samfundsdannelse. Grønlænderne blev medinddraget i styret, efterhånden som de udviklede sig og blev "modne" til at tage del i beslutningerne. Kronen på værket, det lykkelige resultat af denne strategi, er den nuværende selvstyrelov, i kraft af hvilken Grønland deltager frivilligt i Rigsfællesskabet og kun så længe, som landet selv ønsker at være med. I denne fortælling står kærlighed og gensidig respekt som de følelser, der betegner forholdet parterne imellem.

I den anden fortælling fremstilles Danmark som en imperial magt på lige fod med alle andre imperiale magter, der først og fremmest har taget hensyn til egne behov for magtudvidelse og økonomisk gevinst. Set fra denne synsvinkel er talen om Danmarks beskyttelsestrang et røgslør for de egentlige relationer, som bygger på undertrykkelse og udbytning af Grønlands oprindelige befolkning. Hertil hører ringeagt for grønlændernes sprog og kultur, samt en konstant holden sig selv op som et (uopnåeligt) forbillede for grønlænderne. De bliver på ingen måde respekteret som ligeværdige på trods af den højstemte tale om de "fribårne" fangere. Tværtimod har grønlænderne været gjort til bærere af alt det, man priste sig lykkelig over for længst selv at have hævet sig over (overtro, tilbageståenhed, uvidenhed, snavs, uhumskehed – samt i nyere tid: ineffektivitet, misrøgt, misbrug). Billedet af grønlænderne som primitive og uformående var således på én gang med til at skabe danskernes billede af sig selv som civiliserede og magtfulde og til at legitimere den danske tilstedeværelse i Grønland. Politikken har muligvis været, at grønlænderne skulle "højnes" og udvikles, men det skulle ske inden for de rammer, som var udstukket af kolonimagten og på en sådan måde, at denne bevarede sin overlegenhed, magt og kontrol. Ifølge denne fortælling burde dette skrives i nutid, fordi selvstyreloven fortsat indsætter den danske stat som den øverste, suveræne magt på vigtige områder som udenrigspolitik og sikkerhed.

Selv om de to fortællinger fremstår som hinandens absolutte modsætninger, har de en afgørende ting til fælles: I begge er det Danmark og danske aktører, der er i fokus. Danmark og danskere indtager positionen som historiens handlende subjekt, mens grønlænderne indskrives i positionen som dens tavse og passive objekt.

Det siger sig selv, at der er behov for en ny og mere åben fortælling om den dansk-grønlandske historie, hvor Danmark ikke på forhånd fastfrys i et sådant enten-eller, og hvor der frem for alt kan skabes rum for de grønlandske aktører.

Den gode kolonimagt

Forestillingen om nationer som en slags personer med bestemte personlighedstræk og viljer er en indgroet metafor, og som følge deraf bliver også relationer mellem nationer personliggjorte. Nationer kan eksempelvis være "brodernationer". Det er afledt af tanken om folk som en stor gruppe af individer, der tilsammen udgør ét legeme. Tager en nation en anden under sig, ligger forældre-barn metaforikken derfor lige for [se også Søren Ruds artikel, red.]. Grønlænderne opflaskedes med dansk nationalisme, som er baseret på ideen om folket som et etnisk fællesskab med fælles afstamning, sprog og kultur, samt en historisk tilknytning til landet. Grønlænderne overtog hele denne pakke og fyldte den med ideen om det grønlandske folk.

Både i en dansk og en grønlandsk diskurs blev det logisk at se Grønland som et barn, der vokser op og bliver modent for til sidst at træde ind i de voksnes rækker. Fortællingen om nationen indskrives sig nemlig i en endnu større fortælling om oplysning og udvikling. Ideen om Danmark som den beskyttende moder har rødder i den europæiske ide om civilisationen som en europæisk opfindelse, som det er europæernes pligt at sprede til resten af verden – den såkaldte "hvide mands byrde". Efterhånden som man indså, hvordan kolonimagterne bar sig ad i de oversøiske territorier, rejste kritikken sig både fra dem, det gik ud over, og i hjemlandene. Kolonimagterne svarede på kritikken med forskellige varianter af "exceptionalisme": Lige præcis vores adfærd adskiller sig fra alle de andres adfærd og tæller derfor slet ikke som kolonialisme. I Danmark kobles tankegangen sammen med ideen om det lille fredelige land, som udvikles efter det danske imperiums stadigt mere indskrænkede rækkevidde, ikke mindst efter nederlaget til Prøjsen og Østrig i 1864. Den danske kolonialisme bliver til en kolonialisme med et menneskeligt ansigt eller ligefrem en menneskekærlig kolonialisme. Med tiden bliver forestillingen om det danske vægelsind og tøven mod brutale handlinger ligefrem anført som årsagen til, at Danmark ikke kunne klare sig på lige fod med de store og mere succesfulde kolonimagter.

Fortællingen om den humane danske kolonialisme tog for alvor form efter salget af Dansk Vestindien til USA i 1917, som markerede afslutningen på Danmarks tid som kolonimagt i tropenerne. Man var i Danmark meget opmærksom på, at det nu gjaldt om at holde fast på Nordatlanten som en sidste rest af det gamle imperium, da Danmark ellers ville blive et meget lille og meget ubetydeligt land. I begyndelsen af sin bog *Tamalât*. Landet bag Hav fra 1918, lovsynger en af tidens Grønlandseksperter, historikeren Louis Bobé, det dansk-grønlandske sammenhold med følgende ord:

“Gud bevare Jer [Grønlænderne] for racehovmodige Englændere, businesslystne Amerikanere og nærsomme Tyskere. Lad os holde sammen vi Fredens Folk [danskere og grønlændere], komme hinanden nærmere end før i denne onde, haarde Tid, i hvilken I af egen Drift har hilst vort gamle Flag med Takkesang, naar Skibet kom til Jer med Budskab om, at vort gamle Hus [Kongeriget Danmark] staar endnu trods Verdens Storme.”

Passagen er interessant, idet den både hævder det fasttømrede sammenhold og samtidig afslører, at der måske, snarere end en beskrivelse af konkret virkelighed, er tale om et opråb og en opfordring, særligt i formuleringen af at parterne skal stå imod de onde tider ved at ”komme hinanden nærmere”. En faktisk eksisterende intimitet kunne have været understreget med et ”endnu nærmere”. Samtidige grønlandske stemmer rettede da også en skarp kritik mod Danmarks og danskernes konkrete engagement i Grønland. Som Grønlands senere viceprovst Mathias Storch, der i Grønlands første roman *Sinnattugaq* (Drømmen) fra 1914 skildrer, hvordan danskerne har det med at tale om grønlændernes udvikling uden at sætte handling bag ordene. Man var i bund og grund ikke uenig i selve fortællingen, men kritiserede den manglende praksis, som lod Grønland blive stående tilbage som fattigt og underudviklet i sammenligning med det Europa, hvis varer og fortællinger flød ind over Grønland, og som man lærte at tolke sig op imod.

Efter at de tidligere slaver var afhændet, og Danmark slap for at skulle forholde sig til den problematiske historie om trekantshandlen, kunne man koncentrere sig om den meget mere positive historie i Grønland, hvor man aldrig havde bedrevet noget, der bare lignede en tilsvarende vold mod befolkningen. Tværtimod dekretede konge og handel, at eskimoerne skulle behandles godt. Man havde nemlig ikke selv nogen intentioner om at tage på sælfangst, så de primære erhververe måtte behandles på en måde, der sikrede indhandlingen bedst muligt. Eftersom danskerne ikke havde nogen interesse i at slå sig ned og tage land, var det heller aldrig til diskussion, at Grønland var grønlændernes land.

Fortællingen om den milde danske kolonialisme vokser sig stærkere og stærkere i den danske diskurs i mellemkrigstiden. Det er hensynet til det sårbare naturfolk, der er i fokus, og der bliver tale om en fortælling, som også kan bruges til at fremme det danske sammenhold og selvværd. Af samme grund satses der allerede fra dette tidspunkt en hel del på at formidle det grønlandske projekt. Det giver sig udslag i alment oplysende tekster, som også kan bruges til undervisning. En bog, som bliver meget populær, er *Grønland i Hverdag og Fest*, 1928, forfattet af den danske geograf og lærebogsforfatter Sophie Petersen. I sit forord skriver hun:

“Danmarks Kolonisation og Udforskning af Grønland er uden Sidestykke i Nationernes Kolonisationshistorie; den har fremkaldt Beundring og betydet overordentlig meget for vort omdømme i den kulturelle Verden, og Gang paa Gang er det udefra blevet fremhævet, at Danmark er det eneste Land, som har forstaaet at beskytte et Naturfolk mod Udryddelse. Derfor bør et fyldigt Kendskab til Grønland og dets Beboere være Alméneje.”

Man bemærker sig, at læserne ikke skal lære Grønland at kende for Grønlands skyld, men derimod for at forstå deres egen storhed. I sandhed et stykke pædagogisk nationspleje.

Vi hører de samme formuleringer fra politikere, embedsmænd og videnskabsmænd i de år, gerne formuleret i forbindelse med begivenheder eller udgivelser, som forventes at vække almenhedens interesse. Det var vigtigt, at projektet opnåede folkelig opbakning, således at det kunne fremstå som et smukt eksempel på et ”mellempolitisk samvirke”. Sådan formuleredes også argumenterne imod Norges krav på Nordøstgrønland, som afgjordes til Danmarks fordel ved den internationale domstol i Haag i 1933: Grønlænderne ønskede, at den geografiske enhed Grønland fik karakter af ét land og i sin helhed fortsat kom til at stå under dansk overhøjhed. Særlig betydning får budskabet under 2. Verdenskrig, hvor der også bliver tale om en slags skjult modstand til den tyske besættelsesmagt og en peptalk til den danske nationalfølelse. Nedenfor taler Danmarks statsminister Thorvald Stauning i sit forord til den danske fotograf Jette Bangs fotobog om Grønland, udgivet i 1940:

“Der tales og skrives just i denne Tid en Del om Grønland som Følge af den Afspærring fra Moderlandet, der er en Følge af Krigen. Der tales ogsaa ofte om dette store Land (...) som om det var et tilgængeligt Omraade, og der

tales om Grønlands Befolkning, som om det var et Folk, der umiddelbart kan træde i Forbindelse med alle andre. (...) Udviklingen i Grønland er et Hædersminde for dansk Forvaltning, og dette Billedværk vil fremhæve dette og give Verden en sand og smuk Lære om den store danske Koloni højt mod Nord.”

Igen er det måske mest bemærkelsesværdige ved teksten, hvordan der i den postulerede entydighed alligevel sniger sig en modstemme ind. Der tales om landet, ‘som om’ det var et tilgængeligt område, og om befolkningen ‘som om’ det var et folk, der kan træde i forbindelse med alle andre – underforstået, at det er det absolut ikke, selv om der er nogle, der mener det. Og det var der bestemt nogle, der mente i den tid, både i Danmark, men ikke mindst i Grønland. Stauning taler til forsvar for den beskyttelsespolitik, der havde holdt landet lukket for indrejse og privat erhverv under henvisning til, hvor galt det var gået de såkaldte naturfolk andre steder. Under krigen knyttede grønlænderne imidlertid kontakt til amerikanerne, nye varer blev indført, og det var efter krigen klart, at tiden ikke kunne spoles tilbage. De stemmer, som krævede nye tider, blev imødekommet derved, at landet åbnedes op. Samtidig blev også kravet om fortsat beskyttelse og protektionisme imødekommet, ved at Grønland forblev inden for rammerne af det beskyttende danske rigsfællesskab. Videnskab, erobring, magt og administration gik nøje hånd i hånd, når det gjaldt om at legitimere Danmarks magt i Grønland. Som det her formuleres af den daværende direktør for Grønlands Styrelsen, Knud Oldendow:

“En straalende Krans af danske Navne med Verdensberømmelsens Laurbær er knyttet til Landet. Grønland har internationaliseret dansk Videnskab; det er Klippelandet, som har været Hvæssestenen for dansk Mod og Foretagsomhed; og det har gjort Danmark større. Vi har til Gengæld udforsket Grønlands Fortid, har givet Grønlænderne deres Nutid og lagt deres Fremtid til Rette derved, at vi har koloniseret, civiliseret og kristnet Folket, der ønsker fremdeles at forblive hos Danmark, dets Moder. Vor danske Arvelod i Grønland tør vi haabe at kunne overlevere ubeskaaret til kommende danske Slægter. En dyb menneskelig Retfærdighed taler Danmarks Sag i haarde Tider”

Island forlod Rigsfællesskabet i 1944. Det var et hårdt slag mod det danske imperium som en dominerende magt i Nordatlanten. Alle sejl sættes derfor til for at overbevise både grønlænderne, danskerne og det internationale samfund om det rigtige i fortsat at lade Grønland tilhøre Danmark. Oldendows fremstilling af Danmark som hovedaktør i skabelsen af det moderne Grønland, med bevidsthed om fortiden og et fast greb om fremtiden, gentages i tale efter tale og dramatiseres i en strøm af spillefilm og dokumentarfilm, som i efterkrigstiden produceredes til både det dansk-grønlandske og det internationale marked.

Den onde kolonimagt

Snart voksede imidlertid utålmodigheden og skuffelsen i Grønland. Specielt de uddannede grønlændere var utilfredse, fordi de følte sig diskriminerede på grund af etnicitet. I 1964 indførtes det såkaldte ”fødestedskriterium” til at regulere statsansattes løn i Grønland. Personer født i landet fik lavere løn og dårligere vilkår med hensyn til boligforhold, rejser osv., end de danske ”udsendte”. Myndighederne begrundede ordningen med, at den både var nødvendig for at beskytte erhvervslivets konkurrencedygtighed, for at undgå en social kløft mellem privat- og statsansatte grønlændere, samt som kompensation for danskernes forventede afsavn ved at tage bopæl helt oppe på Grønland. Fødestedskriteriet gav i høj grad næring til drømmen om selvstyre. Kritikken faldt sammen med studenteroprøret og de antikapitalistiske og antiimperialistiske strømninger i Europa, hvor marxismen holdt sit indtog som et paradigme i den akademiske debat. Set ud fra en sådan optik tog Danmarks relation til Grønland sig pludselig således ud, formuleret af Jørgen Viemose i bogen Dansk kolonipolitik i Grønland, 1977:

“Formålet med de danske aktiviteter i Grønland har altid været at opnå en økonomisk gevinst, ikke til fordel for hele det danske folk, men for dele af det danske borgerskab. Altid på bekostning af det grønlandske folk og den danske underklasse, som for det meste bl.a. via skatterne har været med til at sikre borgerskabets udbytte af kolonierne. Det var Grønlands naturgivne ressourcer, man udnyttede, og det var det grønlandske folk, man udbyttede.”

Bogen fik fine anmeldelser af velanskrevne historikere, og fortællingen om Danmark som udbytter blev toneangivende inden for kunst og kultur og på den politiske venstrefløj, både i Danmark og i Grønland. Den gamle positive fortælling stod derimod ved magt på højrefløjen, i administrationen og i Danmarks officielle udmeldinger, frem for alt symboliseret ved kongehusets Grønlandsrejser og rituelle nytårshilsener.

I dag holdes de to diskurser stort set uændret ved lige. Mest rendyrket finder man fortællingen om det altruistiske

Danmark, der altid har regeret med grønlændernes samtykke, hos historikeren Thorkild Kjærgaard. Kjærgaard mener slet ikke, at Grønland kan siges nogensinde at have været en koloni, for grønlænderne blev ikke behandlet som de sorte slaver i Dansk Vestindien, men derimod fra første færd som "landsmænd". Den modsatte holdning finder vi hos litteraten Lars Jensen, som er specialist i postkoloniale problemstillinger. I bogen *Danmark. Rigsfællesskab, Tropekolonier og den Postkoloniale Arv* fra 2012 forsøger han at se tropekolonierne, Nordatlanten og ulandsbistanden i et samlet perspektiv, og der er i hans fremstilling ingen tvivl om, at Grønland var en dansk koloni. Enhver tale om en særlig dansk kolonialisme rubriceres som bortforklaring svarende til alle de andre kolonimagters forsøg på at bortforklare det faktum, at det egentlige mål med det koloniale projekt var udbytning. Den danske statsmagt havde aldrig tænkt sig reelt at overdrage magten til grønlænderne, og de forskellige former for udvidede beføjelser og medbestemmelse har fra dansk side været tænkt som forsøg på at forhale magtoverdragelse så længe som overhovedet muligt. Bortset fra at Jensen har mere fokus på den politiske legitimering end på økonomi i sig selv, formulerer han sig stort set enslydende med Viemose i citatet ovenfor:

"[D]et er også tydeligt i en dansk sammenhæng, at det er en relativt lille, identificerbar gruppe af primært mænd fra eliten – både den politiske elite, embedsstanden, det militære system, den private sektor og den akademiske elite – der har oprettet, vedligeholdt og søgt at sikre definitionsrammens [retten til at fortælle historien om Danmark som beskyttende modernation] integritet."

Hvor man skal placere den grønlandske elite, som på en gang arbejdede med og mod den danske administration, fremgår intetsteds. Det samme gælder størsteparten af de øvrige stemmer, som påberåber sig, at Danmark nu må erkende sin koloniale fortid og tage skylden på sig. Igen og igen hører man, at danskerne tvang den danske kultur og det danske sprog ned over hovederne på grønlænderne. Det er en sandhed med stærke modifikationer. Grønlænderne ønskede selv at lære dansk, for dansk var vejen til viden og udsyn og ligeværd. Den grønlandske elite var udmærket klar over, at det var forbundet med omkostninger at sende børn på skoleophold i Danmark, men det var en pris, man på børnenes vegne var parat til at betale, fordi den forekom lille i forhold til den gevinst, Grønland ville kunne vinde ved at få en generation af veluddannede unge. Et "eksperiment" med at sende 22 børn til Danmark i 1951 gik helt galt og fortjener en undskyldning fra de involverede beslutningstagere. Heldigvis var der tale om en undtagelse snarere end en regel, og selv om den udbredte praksis med at sende lidt større børn til Danmark på længerevarende ophold forekommer barsk set fra nutidens synspunkt, er det et faktum, at vejen til hjemmestyre og selvstyre gik via udsyn og uddannelse. Grønlænderne var langt fra umælende ofre for dansk kolonipolitik, men bakkede denne op, der hvor den var sammenfaldende med deres egne mål. Fortællingen om den onde danske kolonialisme kan således ende med at være lige så paternalistisk som fortællingen om den gode danske kolonialisme, fordi man i begge fuldstændig fratager grønlænderne evnen til at planlægge og tage beslutninger på egne vegne.

Som et eksempel på, hvordan de to tilsyneladende modsatrettede fortællinger i øvrigt udmærket kan forenes, kan anføres cand. psyk. Niels Peter Agger, der i en artikel under overskriften "Undskyld Grønland" skriver:

"Danmark bør påtage sig sin koloniale skyld (...) Vi bør sige undskyld til det grønlandske folk for de overgreb, vi har påført dem og bede om tilgivelse. Kun sådan skaber vi et konstruktivt samarbejde, som forhåbentligt kan medvirke til, at Grønland fastholder sin historiske tilknytning til Danmark. Vi er mange, der elsker øen og dens befolkning, og vi ønsker ikke at se Grønland udvikle sig til en perifer stat i USA eller til et kinesisk ressourceudbytningsland."

Danmark har altså gjort sig skyldig i kolonialisme og imperialisme, men ender alligevel fuldstændig som for 100 år siden hos Louis Bobé i en position som den kærlighedsfulde beskytter af Grønland over for de slemme supermagter. Stadig underforstået er således den præmis, at Danmark er den bedste og tryggeste havn for Grønland, og at Danmark bedst ved, hvad der er godt for Grønland.

Nye fortællinger

På sin vis er det jo dybt nedslående, at 30 år med hjemmestyre ikke har formået at ændre afgørende på disse fortællinger. De mange økonomiske og sociale problemer, der præger nutidens Grønland, herunder de stadig dybere skel mellem rig og fattig, byer og yderdistrikter, har overskygget de mange opnåede resultater og det faktum, at Grønland er et forholdsvis stabilt og trygt samfund. Kun få vil benægte, at rigsfællesskabet med Danmark har en andel i de positive resultater. Som Nauja Lynge, stifter af Facebook-siden "Rigsfællesskabet til

debat", udtrykker det: "Grønland er en selvstyrende nation, som på grund af Danmark kan sove trygt om natten og sende vores børn i uddannelse".

Alle synes at være enige om, at Grønland som nation og på individniveau lider af mindreværd og mangel på stærke selvbilleder. Mindreværdet kommer af, at Grønland har stået under Danmark i en ulige magtrelation og bestandig har måttet spejle sig i Danmark og danskere som et efterstræbelsesværdigt, men uopnåeligt forbillede. Mange mener, at udviklingen i Grønland kom til at gå alt for hurtigt: Grønlænderne blev revet ud af det gamle, mer uden at have ordentlige muligheder for at gøre sig gældende i det nye samfund, hvor danskerne stod parat til at tage de bedste pladser. I de senere år er der imidlertid taget mange initiativer for at opbygge nye stærke selvbilleder. Man gør et stort nummer ud af det, når unge grønlandske modeskabere og musikere lykkes med at slå igennem i udlandet. Det samme gælder den spirende grønlandske filmindustri og de nye stemmer i grønlandsk litteratur og billedkunst. Derudover har man arbejdet hårdt på at skabe et nyt og stærkt brand for Grønland i forhold til turisme, erhverv og investering. Konceptet "Pioneering Nation" blev søsat i 2010-11 som en ny og selvstændig fortælling om et grønlandsk samfund, der er multikulturelt, åbent og dynamisk, hvor omstillingsparathed og duelighed er en ressource snarere end en mangel. Kampagnen kørte massivt på de grønlandske medier og virkede på den måde også indadtil som en form for nationsbygning og styrkelse af det nationale selvbillede.

Det var med denne nye grønlandske ånd, at tanken om fuldstændig selvstændighed fik vind i sejlene i Grønland. Pludselig var aviser og blade fulde med historier og billeder af grønlandske politikere side om side med verdens mest magtfulde mænd og kvinder. Det gav nationalt selvværd. Folk blev grebet af den nye fortælling om grønlændernes vilje og styrke, som det for en tid lykkedes Aleqa Hammond, partiet Siumuts karismatiske leder, at gøre til historien om sig selv. Med sloganet "Selvstændighed – I min tid!" skabte hun masser af overskrifter, ikke mindst i Danmark. Euforien holdt imidlertid ikke, da det ikke længere kunne lade sig gøre at sidde de økonomiske rapporter overhørig, der i høj grad såede tvivl om Grønlands muligheder for en hurtig og samtidig bæredygtig udnyttelse af det arktiske momentum: den vældige interesse, som p.t er om Arktis, ikke mindst på grund af den globale opvarmning, som åbner nye sejlruiter og erhvervsmuligheder. Aleqa Hammond faldt i efteråret 2014 på en afsløring af, at hun havde brugt af samfundets kasse til private formål, og en ny valgkamp udfoldede sig under en helt anden dagsorden end den foregående blot halvandet år tidligere. Selv om drømmen om fuldstændig selvstændighed holdes i live, er der ikke nogen, der netop nu har lyst til at gisne om hvornår. Mange synes også parate til at genforhandle indholdet i ordet selvstændighed. Måske er det alligevel ikke ensbetydende med fuldstændig løsrivelse fra rigsfællesskabet. Rammerne for selvstyreaftalen vil helt sikkert blive udfordret og afprøvet i de kommende år, ligesom rammerne for Hjemmestyret blev det i sin tid.

Den aggressive markedsføring af et Grønland på vej mod løsrivelse har dog på ingen måde været uden resultat. Først og fremmest er der i Danmark kommet et helt nyt fokus på Grønland – og helt nye vinkler på debatten. Dette har ikke mindst gjort sig gældende i de danske mediers dækning af det netop afholdte grønlandske valg. Dels er dette valg blevet ofret langt mere opmærksomhed, end det nogensinde tidligere har været tilfældet. Dels har man omsider indset værdien af at lade grønlænderne tale for sig selv. Et væld af grønlændere har pludselig slået deres navne fast i den danske offentlighed, både som politikere og kommentatorer. Selv det grønlandske sprog vises respekt, og journalisterne har fået lært at sige både Naalakkersuisut (den grønlandske regering) og Inatsisartut (det grønlandske folketing).

Borte er her de gamle fortællinger om grønlænderne som passive modtagere eller ofre for dansk foretagsomhed. Ikke mindst de unge grønlændere brænder igennem ved at forklare, at det for deres vedkommende er nødvendigt at bryde med den arv fra kolonitiden, som i form af mindreværd er givet videre gennem generationer. De benægter ikke, at der tale om noget, som har fyldt meget for de tidligere generationer. De nægter blot at blive ved med at føre det videre. Der har i den forbindelse været stor diskussion i Grønland om den forsoningskommission, som nedsattes i landet efter valget i 2013. Nogle har frygtet, at der var tale om en tilbagevenden til offerrollen, mens andre har set en mulighed for at bruge kommissionen netop til at komme ud af offerrollen. Fra mange sider lyder nu kravet om en undersøgelse af grønlændernes egen betydning og aktive deltagelse i den historiske proces. Tiden er inde til en nyskrivning af den grønlandske historie, men denne gang med udgangspunkt i grønlandske kilder og synsvinkler. Rent faktisk synes det netop at være et sådant kritisk gensyn med historien, der lægges op til i det kommissorium, hvorunder forsoningskommissionen arbejder. Om kommissionen fortsætter sit arbejde uændret efter valget, er der endnu ingen, der ved. Men selve diskussionen om forsoning har været interessant, fordi den både har været med til at tydeliggøre indholdet i de gamle fortællinger og til at formulere grundlaget for en ny fortælling baseret på handling og medansvar.

Væsentligt i denne forbindelse er også styrkelsen af det nordatlantiske samarbejde. Det gælder naturligvis først og fremmest Færøerne og Grønland, men også Island og Norge markerer sig som stærke partnere, ligesom man inden for det nordatlantiske samarbejde ønsker at udbygge relationerne til Skotland, Shetland, Orkney og Canada. Således dannes der nye mønstre i de politiske og økonomiske geografier. Ikke mindst for Danmark er der en udfordring at finde sine fødder i forhold til Grønland under disse nye konstellationer, hvor den gamle magtbalance er under pres. Dækningen af valgkampen er et eksempel på denne proces. Et tilsvarende eksempel er den nye retorik, som holder sit indtog i ministerielle taler og rapporter, hvor Danmark, Grønland og Færøerne nu sidestilles som lige parter, tre "rigsdele" i et rigsfællesskab. På mange niveauer arbejdes der således i disse år på at skabe nye rammer for samarbejde og kommunikation, som kan bane vejen for en virkeliggørelse af selvstyrelovens ord om ligeværdighed og partnerskab i Rigsfællesskabet. Ingen kan være i tvivl om, at dette er nødvendigt, hvis Rigsfællesskabet skal have en fremtid.

Kirsten Thisted er lektor i Minoritetsstudier ved Københavns Universitet

Tags:[aleqa hammond](#), [Danmark](#), [Forsoning med den danske kolonihistorie?](#), [Fortællinger](#), [Grønland](#), [Kolonihistorien](#), [Louis Bobé](#), [Pioneering Nation](#), [Rigsfællesskabet](#), [Selvstændighed](#), [Siumut](#), [Thorvald Stauning](#)